

ఆపదా మపహరారం దాతారం సర్వసంపదామ్ |
 లోకాభిరామం శ్రీరామం భూయో భూయో నమా మ్యహమ్ ||
 ధర్మాత్మా సత్యసంధశ్చ రామో దాశరథి ర్యది |
 పౌరుషే చాప్రతిద్వంద్వ శ్శరైసం జహి రావణీమ్ ||

అథ పంచత్రింశ స్కర్ణః

హనుమతా శ్రీరామగుణరూపలక్షణాదివర్ణనమ్

తాం తు రామకథాం శ్రుత్వా వైదేహీ వానరర్షభాత్ |
 ఉవాచ వచనం సాంత్య మిదం మధురయా గిరా || 1

క్వ తే రామేణ సంసర్గః? కథం జానాసి లక్ష్మణమ్? |
 వానరాణాం నరాణాం చ కథ మాసీ త్నమాగమః? || 2

యాని రామస్య లింగాని? లక్ష్మణస్య చ వానర |
 తాని భూయ స్సమాచక్ష్య న మాం శోక స్సమావిశేత్ || 3

కీదృశం తస్య సంస్థానం? రూపం రామస్య కీదృశమ్? |
 కథ మూరూ? కథం బాహూ? లక్ష్మణస్య చ శంస మే || 4

ఏవ ముక్తస్తు వైదేహ్యో హనుమాన్ మారుతాత్మజః |
 తతో రామం యథాతత్త్వ మాఖ్యాతు ముపచక్రమే || 5

జానంతీ బత దిష్ట్యా మాం వైదేహి! పరిప్పచ్చసి |
 భర్తుః కమలపత్రాక్షి! సంస్థానం లక్ష్మణస్య చ || 6

యాని రామస్య చిహ్నాని లక్ష్మణస్య చ యాని వై |
 లక్ష్మితాని విశాలాక్షి! వదత శ్శృణు తాని మే || 7

రామః కమలపత్రాక్షః సర్వసత్త్వమనోహరః |
 రూపదాక్షిణ్యసంపన్నః ప్రసూతో జనకాత్మజే! || 8

- తేజసాదిత్యసంకాశః క్షమయా పృథివీసమః |
 బృహస్పతిసమో బుద్ధ్యా యశసా వాసవోపమః || 9
- రక్షితా జీవలోకస్య స్వజన స్యాభిరక్షితా |
 రక్షితా స్వస్య వృత్తస్య ధర్మస్య చ పరంతపః || 10
- రామో భామిని! లోకస్య చాతుర్వర్ణ్యస్య రక్షితా |
 మర్యాదానాం చ లోకస్య కర్తా కారయితా చ సః || 11
- అర్చిష్యా నర్చితోఽత్యర్థం బ్రహ్మచర్యవ్రతే స్థితః |
 సాధూనా ముపకారజ్ఞః ప్రచారజ్ఞశ్చ కర్మణామ్ || 12
- రాజవిద్యావినీతశ్చ బ్రాహ్మణానా ముపాసితా |
 శ్రుతవాన్ శీలసంపన్నో వినీతశ్చ పరంతపః || 13
- యజుర్వేదవినీతశ్చ వేదివిద్భి స్సుప్రాజితః |
 ధనుర్వేదే చ వేదేషు వేదాంగేషు చ నిష్ఠితః || 14
- విపులాంసో మహాబాహుః కంబగ్రీవ శుభాననః |
 గూఢజత్రు స్సుతామ్రాక్షో రామో దేవి! జనై శ్శుతః || 15
- దుందుభిస్వన నిర్హోష స్నిగ్ధవర్ణః ప్రతాపవాన్ |
 సమ స్సమవిభక్తాంగో వర్ణం శ్యామం సమాశ్రితః || 16
- త్రిస్థిర స్త్రిప్రలంబశ్చ త్రిసమ స్త్రిషు చోన్నతః |
 త్రితామ్ర స్త్రిషు చ స్నిగ్ధో గంభీర స్త్రిషు నిత్యశః || 17
- త్రివలీవాం స్త్ర్యవనత శ్చతుర్వ్యంగ స్త్రిశీర్షవాన్ |
 చతుష్కల శ్చతుర్లేఖ శ్చతుష్కిమ్కు శ్చతుస్సమః || 18
- చతుర్దశ సమద్వంద్వ శ్చతుర్దంష్ట్ర శ్చతుర్గతిః |
 మహోష్ఠహను నాస శ్చ పంచస్నిగ్ధోఽష్టవంశవాన్ || 19

- దశపద్మో దశబృహత్ త్రిభిర్వాప్యస్తో ద్విశుక్లవాన్ |
షడున్నతో నవతను స్త్రిభిర్వాప్యోష్ఠి రాఘవః || 20
- సత్యధర్మపర శ్రీమాన్ సంగ్రహానుగ్రహే రతః |
దేశకాలవిభాగజ్ఞ స్సర్వలోక ప్రియంవదః || 21
- భ్రాతా చ తస్య ద్వైమాత్ర స్సౌమిత్రి రపరాజితః |
అనురాగేణ రూపేణ గుణైశ్చైచ్ఛవ తథావిధః || 22
- తా వృభౌ నరశార్దూలా త్వద్ధర్మనసముత్సుకౌ |
విచిన్వంతౌ మహీం కృత్వాన్మ మస్మాభి రభిసంగతౌ || 23
- త్వామేవ మార్గమాణౌ తౌ విచరంతౌ వసుంధరామ్ |
దదర్శతు ర్మృగపతిం పూర్వజే నావరోపితమ్ || 24
- ఋశ్యమూకస్య పృష్ఠే తు బహుపాదప సంకులే |
భ్రాతు ర్భయార్త మాసీనం సుగ్రీవం ప్రియదర్శనమ్ || 25
- వయం తు హారిరాజం తం సుగ్రీవం సత్యసంగరమ్ |
పరిచర్యాస్మహే రాజ్యాత్ పూర్వజే నావరోపితమ్ || 26
- తతస్త్వా చీరవసనౌ ధనుః ప్రవరపాణినౌ |
ఋశ్యమూకస్య శైలస్య రమ్యం దేశ ముపాగతౌ || 27
- స తౌ దృష్ట్వా నరవ్యాఘ్రౌ ధన్వినౌ వానరర్షభః |
అవప్లుతో గిరే స్తస్య శిఖరం భయమోహితః || 28
- తత స్స శిఖరే తస్మిన్ వానరేంద్రో వ్యవస్థితః |
తయో స్సమీపం మా మేవ ప్రేషయామాస సత్వరమ్ || 29
- తా వహం పురుషవ్యాఘ్రౌ సుగ్రీవవచనాత్ ప్రభూ |
రూపలక్షణసంపన్నౌ కృతాంజలి రుపస్థితః || 30

తౌ పరిజ్ఞాతతత్త్వార్థౌ మయా ప్రీతిసమన్వితౌ |
 పృష్ట మారోప్య తం దేశం ప్రాపితౌ పురుషర్షభా || 31

నివేదితౌ చ తత్త్వేన సుగ్రీవాయ మహాత్మనే |
 తయో రన్యోన్యసల్లాపాత్ భృశం ప్రీతి రజాయత || 32

తత స్తౌ ప్రీతిసంపన్నౌ హరీశ్వరనరేశ్వరౌ |
 పరస్పరకృతాశ్వాసౌ కథయా పూర్వవృత్తయా || 33

తత స్స సాంత్యయామాస సుగ్రీవం లక్ష్మణాగ్రజః |
 స్త్రీహేతో ర్వాలినా భ్రాత్రా నిరస్త మురుతేజసా || 34

తత స్త్వన్నాశజం శోకం రామస్యాక్లిష్టకర్మణః |
 లక్ష్మణో వానరేంద్రాయ సుగ్రీవాయ న్యవేదయత్ || 35

స శ్రుత్వా వానరేంద్రస్తు లక్ష్మణేనేరితం వచః |
 తదాసీ నిష్ప్రభోత్యర్థం గ్రహగ్రస్త ఇవాంశుమాన్ || 36

తత స్త్వద్ధాత్రశోభీని రక్షసా హ్రీయమాణయా |
 యాన్యాభరణజాలాని పాతితాని మహీతలే || 37

తాని సర్వాణి రామాయ ఆనీయ హరియూథపాః |
 సంహృష్టౌ దర్శయామాసు ర్గతిం తు న విదు స్తవ || 38

తాని రామాయ దత్తాని మయై వోపహృతాని చ |
 స్వనవం త్యవకీర్ణాని తస్మిన్ నిగతచేతసి || 39

హనుమతా శ్రీరామశోక ప్రకారనివేదనమ్

తాన్యంకే దర్శనీయాని కృత్వా బహువిధం తవ |
 తేన దేవప్రకాశేన దేవేన పరిదేవితమ్ || 40

పశ్యత స్తాని రుదత స్తామ్యతశ్చ పునః పునః ।
 ప్రాదీపయన్ దాశరథే స్తాని శోకహుతాశనమ్ ॥ 41

శయితం చ చిరం తేన దుఃఖార్యేన మహాత్మనా ।
 మయాపి వివిధై ర్వాక్యైః కృచ్ఛాన్ దుష్టాపితః పునః ॥ 42

తాని దృష్ట్వా మహాబాహు ర్దర్శయిత్వా ముహూర్ముహూః ।
 రాఘవ స్సహసౌమిత్రిః సుగ్రీవే సన్నవేదయత్ ॥ 43

స తవాదర్శనా దార్యే! రాఘవః పరితప్యతే ।
 మహతా జ్వలతా నిత్య మగ్నినే వాగ్ని పర్వతః ॥ 44

త్వత్కృతే త మనిద్రా చ శోక శ్చింతా చ రాఘవమ్ ।
 తాపయంతి మహాత్మాన మగ్న్యగార మివాగ్నయః ॥ 45

తవాదర్శనశోకేన రాఘవః ప్రవిచాల్యతే ।
 మహతా భూమికంపేన మహానివ శిలోచ్ఛయః ॥ 46

కాననాని సురమ్యాణి నదీః ప్రప్రవణాని చ ।
 చర న్నరతి మాప్నోతి త్వా మపశ్యన్ నృపాత్మజే! ॥ 47

స త్వాం మనుజశార్దూలః క్షిప్రం ప్రాప్స్యతి రాఘవః ।
 సమిత్రబాంధవం హత్వా రావణం జనకాత్మజే! ॥ 48

సహితౌ రామసుగ్రీవా వృభావకురుతాం తదా ।
 సమయం వాలినం హంతుం తవ చాన్వేషణం తథా ॥ 49

తత స్తాభ్యాం కుమారాభ్యాం వీరాభ్యాం స హరీశ్వరః ।
 కిష్కింధాం సముపాగమ్య వాలీ యుద్ధే నిపాతితః ॥ 50

తతో నిహత్య తరసా రామో వాలిన మాహవే ।
 సర్వర్క్షహరిసంఘానాం సుగ్రీవ మకరోత్ పతిమ్ ॥ 51

రామసుగ్రీవయో రైక్యం దేవ్యేవం సమజాయత |
 హనుమంతం చ మాం విద్ధి తయో ర్ధూత మిహాగతమ్ || 52

స్వరాజ్యం ప్రాప్య సుగ్రీవ స్సమానీయ హరీశ్వరాన్ |
 త్వదర్థం ప్రేషయామాస దిశో దశ మహాబలాన్ || 53

ఆదిష్టా వానరేంద్రేణ సుగ్రీవేణ మహాజనా |
 అద్రిరాజప్రతీకాశా స్సర్వతః ప్రస్థితా మహీమ్ || 54

హనుమతా సంపాతికృతోపకార నిరూపణమ్

తత స్తు మార్గమాణా వై సుగ్రీవచనాతురాః |
 చరంతి వసుధాం కృత్స్నాం వయ మన్యే చ వానరాః || 55

అంగదో నామ లక్ష్మీవాన్ వాలిసూను ర్మహాబలః |
 ప్రస్థితః కపిశార్దూల స్త్రిభాగబలసంవృతః || 56

తేషాం నో విప్రణష్టానాం వింధ్యే పర్వతసత్తమే |
 భృశం శోకపరీతానా మహోరాత్రగణా గతాః || 57

తే వయం కార్యవైరాశ్యాత్ కాలస్యాతిక్రమేణ చ |
 భయాచ్ఛ కపిరాజస్య ప్రాణాం స్త్యక్తుం వ్యవస్థితాః || 58

విచిత్ర్య వనదుర్గాణి గిరి ప్రప్రవణాని చ |
 అనాసాద్య పదం దేవ్యాః ప్రాణాం స్త్యక్తుం సముద్యతాః || 59

దృష్ట్వా ప్రాయోపవిష్టాంశ్చ సర్వాన్ వానరపుంగవాన్ |
 భృశం శోకార్ణవే మగ్నః పర్యదేవయదంగదః || 60

తవ నాశం చ వైదేహి వాలినశ్చ వధం తథా |
 ప్రాయోపవేశ మస్మాకం మరణం చ జటాయుషః || 61

తేషాం న స్నోష్వమిసందేశాన్నిరాశానాం ముమూర్షతామ్ |
కార్యహేతో రివాయాత శ్శకుని ర్వీర్యవాన్ మహాన్ || 62

గృధ్రరాజస్య సోదర్య స్సంపాతిర్నామ గృధ్రరాట్ |
శ్రుత్వా భ్రాతృవధం కోపా దిదం వచన మబ్రవీత్ || 63

యవీయాన్ కేన మే భ్రాతా హతః క్వ చ నిపాతితః |
ఏత దాఖ్యాతు మిచ్ఛామి భవద్భి రావనరోత్తమాః! || 64

అంగదోఽకథయత్ తస్య జనస్థానే మహద్వధమ్ |
రక్షసా భీమరూపేణ త్వా ముద్దిశ్య యథాతథమ్ || 65

జటాయుషో వధం శ్రుత్వా దుఃఖిత స్సోఽరుణాత్మజః |
త్వాం శశంస వరారోహే! వసంతీం రావణాలయే || 66

తస్య త ద్వచనం శ్రుత్వా సంపాతేః ప్రీతివర్ధనమ్ |
అంగద ప్రముఖా స్తూర్ణం తత స్సంప్రస్థితా వయమ్ || 67

వింధ్యా దుత్థాయ సంప్రాప్తా స్సాగరస్యాంతముత్తరమ్ |
త్వద్దర్శనకృతోత్సాహో హృష్టౌ స్తుష్టాః ప్లవంగమాః || 68

హనుమతా స్వప్రవృత్తినివేదనమ్

అంగదప్రముఖా స్సర్వే వేలోపాంత ముపస్థితాః |
చింతాం జగ్ముః పునర్భితా స్త్వద్దర్శ సముత్సుకాః || 69

అథాహం హరిసైన్యస్య సాగరం ప్రేక్ష్య సీదతః |
వ్యవధూయ భయం తీవ్రం యోజనానాం శతంపుతః || 70

లంకా చాపి మయా రాత్రౌ ప్రవిష్టౌ రాక్షసాకులా |
రావణశ్చ మయా దృష్ట స్త్వం చ శోకపరిపుతా || 71

- ఏత త్తే సర్వ మాఖ్యాతం యథావృత్త మనిందితే! |
 అభిభాషస్వ మాం దేవి! దూతో దాశరథే రహామ్ || 72
- తం మాం రామకృతోద్యోగం త్వన్నిమిత్త మిహాగతమ్ |
 సుగ్రీవసచివం దేవి! బుధ్యస్వ పవనాత్మజమ్ || 73
- కుశలీ తవ కాకుత్స్థ స్సర్వశస్త్రభృతాం వరః |
 గురో రారాధనే యుక్తో లక్ష్మణ శ్చ సులక్షణః || 74
- తస్య వీర్యవతో దేవి! భర్తు స్తవ హితే రతః |
 అహ మేక స్తు సంప్రాప్త సుగ్రీవ వచనా దిహా || 75
- మయేయ మసహాయేన చరతా కామరూపిణా |
 దక్షిణా దిగనుక్రాంతా త్వన్మార్గ విచయైషిణా || 76
- దిష్ట్యాహం హరిసైన్యానాం త్వన్నాశ మనుశోచతామ్ |
 అపనేష్యామి సంతాపం తవాభిగమశంసనాత్ || 77
- దిష్ట్యా హి మమ న వ్యర్థం దేవి! సాగరలంఘనమ్ |
 ప్రాప్స్వామ్యహ మిదం దిష్ట్యా త్వద్దర్శనకృతం యశః || 78
- రాఘవశ్చ మహావీర్యః క్షిప్రం త్వా మభిపత్యతే |
 సమిత్రబాంధవం హత్వా రావణం రాక్షసాధిపమ్ || 79
- మాల్యవాన్నామ వైదేహి! గిరీణా ముత్తమో గిరిః |
 తతో గచ్ఛతి గోకర్ణం పర్వతం కేసరీ హరిః || 80
- స చ దేవర్షిభి ర్షిష్టః పితా మమ మహాకపిః |
 తీర్థే నదీపతేః పుణ్యే శంబసాదన ముద్ధరత్ || 81

తస్యాహం హరిణః క్షేత్ర జాతో వాతేన మైథిలి |
 హనుమా నితి విఖ్యాతో లోకే స్వేనైవ కర్మణా || 82

విశ్వాసార్థం తు వైదేహి భర్తురుక్తా మయా గుణాః |
 అచిరా ద్రాఘవో దేవి! త్వా మితో నయితానఘే! || 83

ఏవం విశ్వాసితా సీతా హేతుభి శ్శోకకర్శితా |
 ఉపపన్నై రభిజ్ఞానై ర్దూతం త మవగచ్ఛతి || 84

అతులం చ గతా హర్షం ప్రహర్షేణ చ జానకీ |
 నేత్రాభ్యాం వక్రపక్షాభ్యాం ముమో చానందజం జలమ్ || 85

చారు తద్వదనం తస్యాః తామ్రశుక్లాయతేక్షణమ్ |
 అశోభత విశాలాక్ల్యా రాహుముక్త ఇవోడురాట్ || 86

హనుమంతం కపిం వ్యక్తం మన్యతే నాన్యథేతి సా |
 అథోవాచ హనుమాం స్తా ముత్తరం ప్రియదర్శనామ్ || 87

ఏత త్తే సర్వ మాఖ్యాతం సమాశ్వాసిహి మైథిలి |
 కిం కరోమి కథం వా తే రోచతే ప్రతియా మ్యహమ్ || 88

హతేఽసురే సంయతి శంబసాదనే
 కపిప్రవీరేణ మహర్షిచోదనాత్ |
 తతోఽస్మి వాయుప్రభవో హి మైథిలి!
 ప్రభావత స్తత్ ప్రతిమశ్చ వానరః || 89

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే వాల్మీకీయే చతుర్వింశత్యహస్రికాయాం
 సంహితాయామ్ శ్రీమత్సుందరకాండే పంచత్రింశ స్సర్గః

ఆపదా మపహరారం దాతారం సర్వసంపదామ్ |
 లోకాభిరామం శ్రీరామం భూయో భూయో సమా మ్యహమ్ ||
 ధర్మాత్మా సత్యసంధశ్చ రామో దాశరథి ర్యది |
 పౌరుషే చాప్రతిద్వంద్వ శ్శరైసం జహి రావణిమ్ ||